

Handläggare
Anneli Rydström
Telefon: 08-508 22 068

Till
Hägersten-Liljeholmens
stadsdelsnämnd 2016-04-14

Boendeplanering för äldre i regionen Västra Söderort 2017-2019 med utblick mot 2030-2040

Förvaltningens förslag till beslut

Stadsdelsnämnden lägger förvaltningens redovisning av boendeplanering för äldre i regionen Västra Söderort till handlingarna.

Lars Arvidsson
stadsdelsdirektör

Yvonne Goldberg
avdelningschef

Sammanfattning

Stadsdelsförvaltningarna Skärholmen, Hägersten-Liljeholmen och Älvsjö har reviderat den gemensamma äldreboendeplanen för Västra Söderort, enligt uppdrag från äldreförvaltningen.

Antalet äldre över 80 år prognostiseras att successivt öka i regionen. För de äldre över 90 år väntas en ökning av antalet först 2027. Behovet av vård- och omsorgsboende ligger på en stabil nivå på 850 platser under de närmaste åren för att sedan börja öka från 2022. Prognoserna ser dock olika ut för stadsdelarna. I Hägersten-Liljeholmen minskar antalet äldre över 80 år medan det ökar i Skärholmen och Älvsjö.

I Västra Söderort finns ett brett utbud av boendeformer som kan passa äldres olika behov, såsom seniorboende, trygghetsboende, servicehus och vård- och omsorgsboende samt profilboenden.

Förvaltningarnas samlade bedömning är att utbudet av servicehus samt vård- och omsorgsboende kan tillgodose behovet under de närmaste åren. Det finns fortsatt risk för en viss överkapacitet.

I regionen finns det tre servicehus, varav två i Hägersten-Liljeholmen och ett i Älvsjö, totalt 255 servicehuslägenheter. Under 2015 har i genomsnitt ett 30-tal servicehuslägenheter varit outhyrda.

I december 2015 hade 209 personer beslut om servicehusboende. Merparten bor på servicehusen i regionen men även på andra servicehus i staden.

På Älvsjö servicehus omvandlades en huskropp med 31 servicehuslägenheter till boende för ensamkommande barn som fått permanent uppehållstillstånd (PUT-boende) under hösten 2015.

Den framtida planeringen för Fruängsgårdens servicehus är en fortsatt viktig fråga, där stadsdelsförvaltningen följer behov och efterfrågan. Hägersten-Liljeholmens stadsdelsförvaltning avser att göra en översyn av Fruängsgårdens servicehus och Axelsbergs vård- och omsorgsboende under 2016.

Arbetsmiljöverket har den 1 december 2015 genomfört en inspektion på Fruängsgårdens servicehus. Krav ställs på att undersöka arbetsutrymmet som i finns hygienutrymmena, genomföra riskbedömningar och vidta åtgärder utifrån undersökningen och riskbedömningen.

Ärendets beredning

Boendeplanen för äldre har tagits fram i samarbete mellan stadsdelsförvaltningarna Hägersten-Liljeholmen, Skärholmen och Älvsjö.

De fackliga organisationerna och pensionärsrådet informeras i samband med att ärendet behandlas i stadsdelsnämnden.

Bakgrund

Stadsdelsnämnderna har i uppdrag att årligen revidera sina regionvisa äldreboendeplaner. Reviderad boendeplan för äldre 2017, 2018-2019 med utblick mot 2030/2040 har lämnats in den 29 januari 2016 till Äldreförvaltning för samordning. I Region Västra Söderort ingår stadsdelsnämnderna Skärholmen, Hägersten-Liljeholmen och Älvsjö. Stadsdelsförvaltningarna har under flera år följt behovet och samverkat i planeringen av äldreboende i regionen.

Boendeformer för äldre

Stockholms stad erbjuder flera olika boendeformer för äldre. I staden liksom i Västra Söderort finns ett brett utbud av olika boendeformer för äldre, det finns vård- och omsorgsboende för äldre med omfattande omvårdnadsbehov, profilboende som riktar sig till äldre med särskilda behov, korttidsvård för t.ex. växelvård och avlastning för anhörigvårdare samt servicehusboende. Dessa boendeformer kräver ett biståndsbeslut. Den äldre har efter biståndbedömning möjlighet att välja vård- och omsorgsboende.

För lägenhet i seniorboende och trygghetsboende ställer sig den äldre i kö hos bostadsförmedlingen i Stockholm. Inget biståndsbeslut krävs. I Västra Söderort finns både trygghetsboende och seniorboende.

Befolkningsutveckling och behov

Sweco har på uppdrag av äldreförvaltningen gjort en framskrivning av det framtida äldreomsorgstagandet. Den grundar sig på Stockholms stads ordinarie befolkningsprognos, Prognos 15 de första 10 åren. Prognosen utgår ifrån den faktiska befolkningen sista december 2014. För den resterande perioden, 2025-2040 används en uppdatering av huvudscenariot i de prognoser som togs fram till rapporten *Befolkningsscenarier för Stockholm 2014-2040*. Uppdateringen av den långsiktiga prognosen gjordes våren 2015 där uppgifter om ytterligare ett års befolkningsuppgifter fanns att tillgå.

Sweco har på uppdrag av äldreförvaltningen genomfört ett modellutvecklingsarbete.

Skillnaderna mellan den nya modellen och den tidigare är rätt små, men den nya modellen tar på ett mer detaljerat sätt hänsyn till befolkningens åldersfördelning och då framför allt när det sker större förändringar, exempelvis när den stora 40-talistgenerationen nu passerar genom pensionsåldrarna. I den tidigare modellen fanns en viss eftersläpning för sådana åldersförändringar.

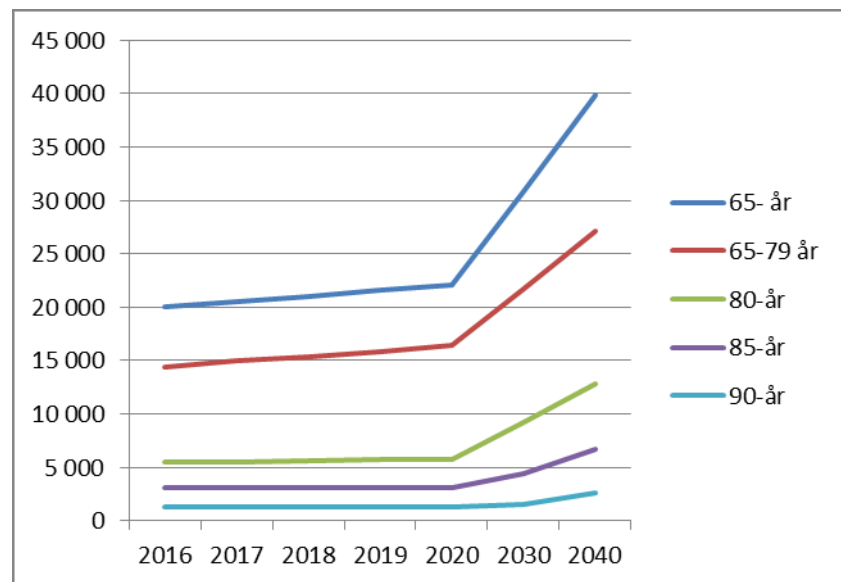
Skillnaderna mellan prognoserna är som störst för 65-79 åringar i början av prognosperioden, men att detta förändras mot slutet. Då prognostiserar prognos 15 fler omsorgstagare än prognos 14 framförallt i de äldre pensionsåldrarna.

Befolkningsprognos och prognos för äldreomsorgstagare 2016-2040 för Västra Söderort presenteras nedan i valda delar.

Swecos framskrivna prognos av befolkning och behov för Västra Söderort

Befolkningsutveckling

	2016	2017	2018	2019	2020	2030	2040
65- år	19 990	20 480	21 000	21 550	22 130	30 830	39 890
65-79 år	14 440	14 930	15 390	15 840	16 380	21 660	27 080
80-år	5 550	5 550	5 610	5 700	5 750	9 170	12 820
85-år	3 120	3 110	3 080	3 080	3 080	4 460	6 750
90-år	1 330	1 330	1 330	1 330	1 320	1 510	2 640

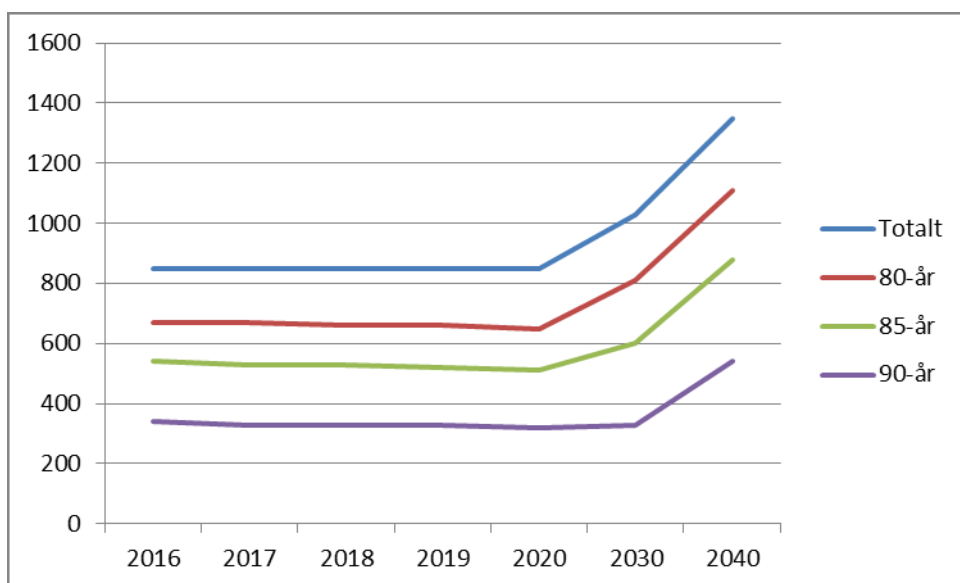

Figur 1. Befolkningsutvecklingen i Västra Söderort 2016– 2040.

I september 2015 var det faktiska antalet äldre 65- år 19 450 och antalet 80- år 5 540. I prognosen från Sweco framgår att antalet äldre över 80 år ökar något under de närmaste åren i regionen. Prognosen ser däremot olika ut i stadsdelarna, i Älvsjö och Skärholmen väntas antalet öka medan antalet i Hägersten/Liljeholmen väntas minska. Antalet äldre över 85 år minskar fram till 2022 för att därefter öka. Antalet över 90 år ökar först från 2027 i regionen.

Antal äldreomsorgstagare, vård- och omsorgsboende

	2016	2017	2018	2019	2020	2030	2040
Totalt	850	850	850	850	850	1030	1 350
80-år	670	670	660	660	650	810	1 110
85-år	540	530	530	520	510	600	880
90-år	340	330	330	330	320	330	540

Figur 2. Antal äldreomsorgstagare, vård- och omsorgsboende 2016 – 2040.

2015 september var det faktiska behovet av vård- och omsorgsboende 854 platser. I prognosen från Sweco framgår att behovet av vård- och omsorgsboende i regionen ligger på en stabilnivå på 850 platser under de närmaste åren för att sedan börja öka från år 2022.

Antal boende på HVB och SHIS

Den 1 december 2015 fanns i regionen beslut om köp av **totalt 25 platser** i hem för vård och boende, (HVB), varav 10 platser inom staden och 15 platser i annan kommun.

Hägersten-Liljeholmens stadsdelsförvaltning köpte nio platser på SHIS (Stiftelsen hotellhem i Stockholm) och Skärholmen stadsdelsförvaltning köpte en plats på SHIS och en plats i annan kommun. **Totalt 11 platser.**

Beslut om heldygnsplatser inkl. korttidsplatser

I december 2015 bodde **totalt 871 personer** på någon form av vård- och omsorgsboende med heldygnsomsorg inkl. korttidsboende, varav 509 personer från Hägersten-Liljeholmen, 230 från Skärholmen och 132 från Älvsjö. (*Köp av helmånadsplats*).

Beslut om servicehusboende

I december 2015 bodde **totalt 209 personer** på servicehus, varav 80 personer från Hägersten-Liljeholmen, 41 personer från Skärholmen och 88 från Älvsjö.

Redovisning av utbud av boendeformer och platser i Västra Söderort

Inom regionen finns vård- och omsorgsboende, profilboende och korttidsboende som drivs i egen regi, på entreprenad och i privat regi. Det finns också servicehus, trygghetsboende och seniorboende.

Under planperioden planeras inga nya boenden eller ombyggnationer av boenden att genomföras inom regionen, utifrån nu kända behov och förutsättningar.

Vård- och omsorgsboendet Attendo Valborgsmässövägen (f.d. Rosengården), där staden hade ramavtal för 71 platser, avvecklades under våren 2015.

Vård- och omsorgsboende, profilboende och korttidsboende
Vård- och omsorgsboende ingår i stadens valfrihetsmodell, vilket innebär att den äldre efter biståndsbeslut själv väljer vård- och omsorgsboende i hela staden. I Västra Söderort väljer 70 % av dem som fått biståndsbeslut för vård- och omsorgsboende ett boende som ligger i regionen. Platser köps utför regionen och utanför stadens ramavtal.

Regionen har tillgång till **915** lägenheter/platser i heldygnsomsorg inom regionen. Fördelningen är:

- 479 platser heldygnsomsorg i vård- och omsorgsboende som drivs i egen regi eller på entreprenad.
- 374 platser heldygnsomsorg i vård- och omsorgsboende som drivs i privat regi och ingår i stadens ramavtal för köp av enstaka platser.
- 27 platser i korttidsplatser, som drivs i egen regi eller på entreprenad.
- 35 heldygnsplatser i profilboende som drivs i egen regi.

Lediga lägenheter i vård- och omsorgsboende per 2015-12-01

I regionen fanns det totalt 13 lediga lägenheter i vård- och omsorgsboende, varav sju demensplatser och 6 platser för somatisk vård.

Profilboende i regionen

I Skärholmen finns profilboende vid Sätra vård- och omsorgsboende som drivs i egen regi. **Total 35 platser** med följande inriktningar, Huntington (11 platser), Frontallobsdemens (7 platser), kognitiv svikt (10 platser) och socialpsykiatri för äldre (7 platser).

Servicehus

I regionen finns det tre servicehus, Fruängsgårdens servicehus och Trekantens servicehus i Hägersten-Liljeholmen samt Älvsjö servicehus, **totalt 255 servicehuslägenheter**, vilka drivs i egen regi.

Utbudet av servicehuslägenheter har genom åren anpassats utifrån behov och efterfrågan.

Den framtida planeringen för Fruängsgårdens servicehus är en fortsatt viktig fråga, där stadsdelsförvaltningen följer behov och efterfrågan.

Hägersten-Liljeholmens stadsdelsförvaltning har under 2015 haft ett 30-tal outhyrda servicehuslägenheter, främst vid Fruängsgårdens servicehus. Hägersten-Liljeholmens stadsdelsförvaltning avser att göra en översyn av Fruängsgårdens servicehus.

Arbetsmiljöverket har den 1 december 2015 genomfört en inspektion på Fruängsgårdens servicehus. Krav ställs på att undersöka arbetsutrymmet som i finns hygienutrymmena, genomföra riskbedömningar och vidta åtgärder utifrån undersökningen och riskbedömningen.

Älvsjö servicehus har det senaste halvåret i genomsnitt haft 6 outhyrda servicehuslägenheter.

Inga servicehuslägenheter inom regionen används till korttidsvård.

Seniorboende och trygghetsboende

Skärholmens servicehus är sedan tidigare omvandlat till trygghetsboende med 234 lägenheter och Axelsbergs servicehus till seniorboende med 56 lägenheter. Vid Axelsberg finns också sedan tidigare ett seniorboende med ett 70-tal lägenheter.

Inom Älvsjö stadsdelsområdet vid Långbroberg finns ett trygghetsboende med 31 lägenheter, som förmedlas via bostadsförmedlingen.

På Älvsjö servicehus omvandlades en huskropp med 31 servicehuslägenheter till boende för ensamkommande barn som fått permanent uppehållstillstånd (PUT-boende) under hösten 2015.

Boendeformer i stadsdelarna

Hägersten-Liljeholmen

Egen regi

- Axelsbergs vård- och omsorgsboende med inriktning somatik och demens: **45 lägenheter**, varav 18 somatik och 27 demens. Två lägenheter kan erbjudas för parboende.
- Axelsbergs korttidsboende med inriktning somatik: **9 lägenheter**.
- Axcgårdens vård- och omsorgsboende med inriktning somatik och demens: **49 lägenheter**, varav 32 somatik och 17 demens. Fruängsgårdens servicehus, 104 lägenheter.
- Trekantens servicehus, 89 lägenheter (*samt våningsplan med 10 lägenheter för profilboende +55 inom socialpsykiatrin, ej medräknat*).
- Fruängsgårdens vård- och omsorgsboende med inriktning somatik och demens: 128 lägenheter, varav 40 somatik och 88 demens. Återgick till kommunal regi 2015-10-01.

Entreprenad

- Åsengårdens vård- och omsorgsboende (Bräcke Diakoni) med inriktning demens: **29 lägenheter**.

Privat regi, enligt ramavtal

- La Casa (Kavat Vård AB) med inriktning somatik och demens, spansktalande: **33 lägenheter** varav 8 somatik och 25 demens.

Inom Hägersten-Liljeholmens stadsdel finns det totalt **293 lägenheter** i heldygnsomsorg, där verksamhet drivs i egen regi, på entreprenad och av privat utförare enligt ramavtal, samt **193 servicehuslägenheter** som drivs i egen regi.

I stadsdelen finns också seniorboende i Axelsberg som drivs av Micasa AB och där lägenheterna förmedlas via bostadsförmedlingen.

I ett längre framtidsperspektiv och utifrån framtida ökade behov har Micasa sökt markanvisning för äldreboende vid Liljeholmskajen, 2025.

Skärholmen

Egen regi

- Sätra vård- och omsorgsboende inriktning demens: Det finns 85 lägenheter, där **76 lägenheter** är i bruk. Inom Sätra vård- och omsorgsboende finns profilboende med olika inriktningar. Ett för personer med Huntingtons sjukdom, bestående av 11 platser och ett för personer med frontallobsdemens, bestående av 7. Det finns också 10 platser för personer med kognitiv svik samt 7 platser med inriktning socialpsykiatri för äldre. **Totalt 35 lägenheter för profilboende.**

Privat regi, ramavtal

- Ekehöjdens vård- och omsorgsboende (Attendo Sverige AB) med inriktning demens: **47 lägenheter**. *Inom boendet finns också ett demensboende för personer under 65 år med 6 lägenheter.*
- Ekehöjden har även 6 korttidsplatser för personer med demenssjukdom, inget ramavtal.
- Byholmens vård- och omsorgsboende (Vardaga Äldreomsorg AB) med inriktning demens: **16 lägenheter**, varav 3 lägenheter är möjliga för parboende. *Det finns också 9 lägenheter för korttidsboende, inget ramavtal.*
- Edsättra vård- och omsorgsboende (Föreningen Edsättras vänner): **34 lägenheter**, varav 27 med inriktning somatik och 7 demens.
- Björksättra vård- och omsorgsboende (Kavat Vård AB) med inriktning somatik, **48 lägenheter.**

Inom Skärholmens stadsdel finns det totalt **256 lägenheter** i heldygnsomsorg, där verksamhet drivs i egen regi och av privata utförare enligt ramavtal.

Älvsjö

Egen regi

- Älvsjö servicehus 62 lägenheter.
- Solberga vård- och omsorgsboende med inriktning demens: **99 lägenheter.**
- Solberga korttidsboende med inriktning demens: **10 lägenheter.**

Entreprenad

- Kristallgården (Vardaga Äldreomsorg AB) med inriktning somatik: **53 lägenheter** för vård- och omsorgsboende.
- Kristallgårdens korttidsboende med inriktning somatik: **8 lägenheter.**

Privat regi, enligt ramavtal:

- Liseberg (Blomsterfonden) med inriktning somatik och demens: **72 lägenheter**, varav 10 somatik och 62 demens.
- Långbrobergs vård- och omsorgsboende (Attendo Sverige AB) med inriktning somatik samt demens: **74 lägenheter**, varav 24 somatik och 50 demens.
- Långbrogården (Attendo Sverige AB) med inriktning demens: **50 lägenheter.**

Inom Älvsjös stadsdel finns det totalt **366 lägenheter** i heldygnsomsorg, där verksamhet drivs i egen regi, på entreprenad och av privata utförare enligt ramavtal, **samt 62 servicehuslägenheter** som drivs i egen regi.

Inom stadsdelsområdet vid Långbroberg finns också trygghetsboende med 31 lägenheter, som förmedlas via bostadsförmedlingen.

Förvaltningarnas synpunkter och förslag

I Västra Söderort finns ett brett utbud av olika boendeformer för äldre, som drivs i olika regiformer.

Förvaltningarnas samlade bedömning är att utbudet av vård- och omsorgsboende kan tillgodose behovet under de närmaste åren. Förvaltningarna bedömer att det finns en viss risk för överkapacitet av vård- och omsorgsboende i regionen, risken har dock minskat något.

Valfrihetsmodellen för vård- och omsorgsboende innebär samtidigt att de äldre har rätt att välja boende och då även välja boende utanför region Västra Söderort.

I regionen finns en fortsatt överkapacitet av servicehuslägenheter.

Vidare kan olika former av boende såsom seniorboende och trygghetsboende samt en alltmer utvecklad hemtjänst med specialteam, hemsjukvård och tillgång till dagverksamhet innebära ett minskat behov av vård- och omsorgsboende och servicehusboende.

Förvaltningens svar på äldreförvaltningens frågor

Viktiga händelser under 2015 som har påverkat boendeplaneringen

Nej, inga förändringar som bedöms påverka behoven och tillgången på boenden totalt sett i regionen.

Avvecklingen av f.d. Rosengården under 2015 har inneburit att det finns färre platser inom regionen. Denna förändring togs med redan i förra årets boendeplan.

Driften av Fruängsgårdens vård- och omsorgsboende övergick fr.o.m. oktober 2015 från entreprenad till egen regi. Antalet platser i vård- och omsorgsboende har inte påverkats av detta.

På Älvsjö servicehus omvandlades en huskropp med 31 servicehuslägenheter till boende för ensamkommande barn som fått permanent uppehållstillstånd (PUT-boende) under hösten 2015.

Vilka boenden har föreläggande från Arbetsmiljöverket?

Det finns inga boenden i egen regi eller på entreprenad i regionen som har föreläggande från Arbetsmiljöverket.

Arbetsmiljöverket har dock den 1 december 2015 genomfört en inspektion på Fruängsgårdens servicehus. Krav ställs på att undersöka arbetsutrymmet som i finns hygienutrymmena, genomföra riskbedömningar och vidta åtgärder utifrån undersökningen och riskbedömningen.

Finns behov av ombyggnationer och/eller större investeringar, ev. förslag på vård- och omsorgsboenden som bör avvecklas? Finns behov av nybyggnation?

Inga nya boenden, ombyggnationer eller avveckling av boenden planeras inom regionen, utifrån nu kända behov och förutsättningar.

Lokalerna på Axelsbergs vård- och omsorgsboende är inte ändamålsenliga utifrån ett resurs- och kostnadseffektivt perspektiv. Genom att varje våningsplan består av nio lägenheter kan inte personalresurserna samutnyttjas och användas optimalt. Förvaltningen avser därför att göra en översyn Axelsbergs vård- och omsorgsboende under 2016.

Kristallgården i Älvsjö, som drivs på entreprenad av Vardaga Äldreomsorg AB, har avdelningar som ännu inte har moderniserats och som ingår i fastighetsägarens fortsatta plan för upprustning.

Solberga vård- och omsorgsboende som drivs i egen regi har behov av modernisering och upprustning.

Behov/utveckling av korttidsvård

Stadsdelsförvaltningarna bedömer att behovet kommer att vara på samma nivå som idag och vara relativt konstant under planperioden. Även om antalet äldre inte ökar i de äldsta åldersgrupperna så lever fler längre i sina parförhållanden. Korttidsplatserna används i huvudsak till avlastning för personer som vårdar en anhörig, vilket är ett fortsatt behov.

Behovet av korttidsplatser varierar över tid och förvaltningarna behöver därför se över behoven och tillgången på korttidsplatser i regionen.

Beläggningen av korttidsplats vid Axelsbergs korttidsboende har varierat under året. Se ovan om översyn av Axelsbergs vård- och omsorgsboende.

Behov av profilboenden och inriktning

Inom regionen finns profilboenden med olika inriktningar bland annat för personer med frontallobsdemens och Huntington. Inga förändringar planeras.

Det finns behov av korttidsboende och profilboende/vård- och omsorgsboende för yngre personer med demenssjukdom samt profilboende för äldre missbrukare och äldre med psykiska funktionsnedsättningar/socialpsykiatriska boenden. Viktigt med bemanningen och att personalen har rätt kompetens.

Boenden med särskilda inriktningar som erbjuds i stadsdelarna

I regionen finns vård- och omsorgsboendet La Casa med spanska som språkinriktning.